

DISPARITATEA PREȚURILOR ÎN REPUBLICA MOLDOVA ȘI EFECTELE ACESTEIA

Maria COJOCARU

Catedra Finanțe și Bănci

In this article the author presents the results of the analysis of the dynamic evolution of the prices, revealing the causes that conditioned these changes. Basing on the obtained results, there were formulated conclusions on mitigation the prices disparity of the products sold by the agricultural producers and consumer prices.

În vederea fundamentării deciziilor privind politica monetară, de creditare și dobânzi, de protecție a economiei naționale față de influențele inflației este necesară cercetarea evoluției prețurilor.

Modificarea prețurilor în economie se măsoară cu ajutorul indicilor de preț. Printre cei mai reprezentativi indici de preț se numără *indicele prețurilor de consum*, care indică la evoluția de ansamblu a mărfurilor cumpărate și a tarifelor la serviciile utilizate de către populație în scopuri personale în decursul unei perioade de timp.

Conform notei metodologice a Biroului Național de Statistică, calculul acestui indice are la bază prețurile și tarifele înregistrate la 1200 de mărfuri și servicii reprezentative înregistrate în 750 unități de comerț și la prestări servicii amplasate în 8 orașe ale republicii. La calcularea acestui indice de preț nu se iau în considerare cheltuielile sub formă de impozite, taxe, amenzi, dobânzile achitate pentru creditele utilizate, ratele de asigurări etc.

O altă categorie de indici care prezintă interes pentru cercetători și practicieni sunt indicii prețurilor producătorilor:

- Indicele prețurilor la producția agricolă;
- Indicele prețurilor producătorului în industrie;
- Indicele prețurilor în construcții.

Indicele prețurilor la producția agricolă este calculat în baza prețurilor medii reale stabilite la producția vândută în perioada de raport, în procente față de anul de bază. Indicele prețurilor producătorilor din industrie reflectă evoluția prețurilor la produsele obținute pe cale industrială în primul stadiu al comercializării (fără TVA). Acest indice în Republica Moldova se calculează lunar în baza observărilor statistice ale prețurilor la circa 866 produse în 221 entități economice din industrie [1].

Indicele prețurilor în construcții reflectă raportul prețurilor curente la lucrările de construcție-montaj, înregistrate trimestrial în 100 entități reprezentative, către prețurile de deviz ale anului 1991 și prețurile anului precedent.

Analizând datele prezentate în Figura 1, constatăm că, spre deosebire de ramura industrială și domeniul construcțiilor, prețurile la produsele agricole vândute nemijlocit de către producător au o fluctuație mai deosebită, aceasta fiind influențată mai ales de cantitatea de produse vândute care, la rândul său, depinde de condițiile climatice. Astfel, observăm o creștere esențială a prețurilor la produsele agricole în anii secetoși 2003, 2007 și 2010.

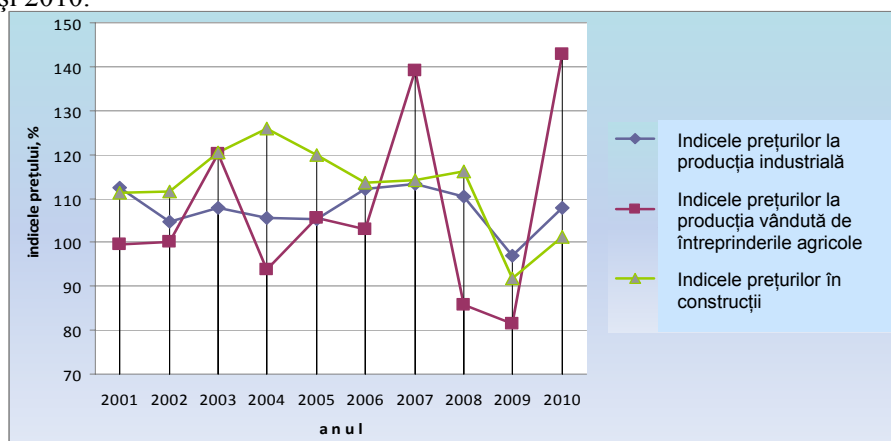

Fig.1. Indicii prețurilor la producția industrială, agricolă și la lucrările de construcții, în % față de anul precedent, anul 2001 = 100 p.p.

Sursa: elaborat de autor în baza datelor BNS / www.statistica.md

În Republica Moldova, unde ponderea agriculturii în cadrul economiei naționale este relativ ridicată, iar cea mai mare parte a veniturilor populației se folosește pentru alimente și servicii de primă necesitate, modificarea prețurilor are implicații majore asupra diferitelor aspecte social-economice.

Este știut că prețurile de valorificare a produselor agricole conțin o pondere mai redusă de profituri nete decât prețurile de valorificare a producției industriale. Acest fenomen economic este numit *disparitatea prețurilor*, care la moment reprezintă o problemă de bază a producătorilor agricoli, prin faptul că se menține disparitatea prețurilor între produsele agricole și cele industriale, procurate de către aceștia [2].

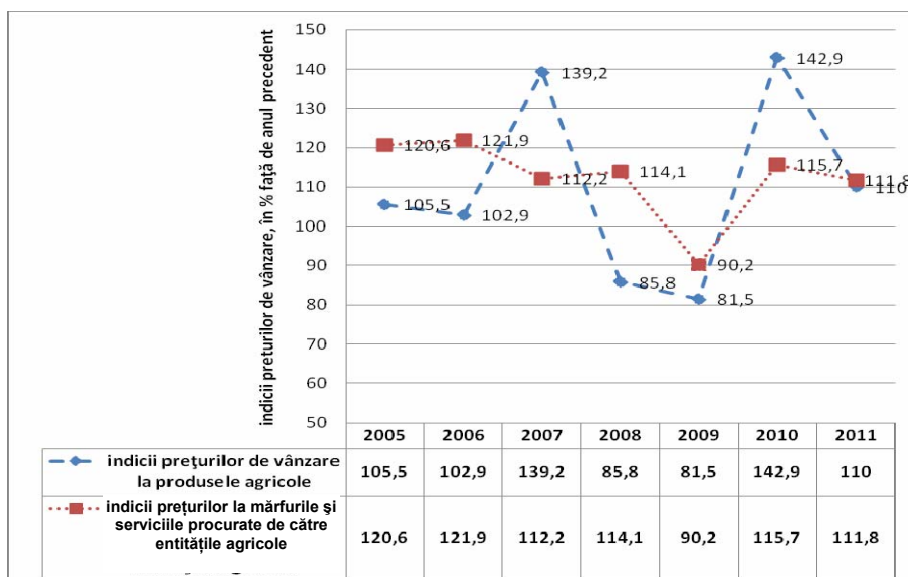

Fig.2. Indicii prețurilor la producția agricolă și la mărfurile și serviciile procurate de către entitățile agricole, în % față de anul precedent, anul 2001 = 100 p.p.

Sursa: elaborat de autor în baza datelor BNS / www.statistica.md

Analiza datelor din Figura 2 reflectă o tendință de creștere a indicilor de preț atât la produsele agricole, cât și la serviciile și mărfurile procurate de către agricultori în ultimii 7 ani. Indicele mediu anual de creștere a prețurilor la producția agricolă constituie 7,52%, pe când prețurile la serviciile și mărfurile industriale procurate de agricultori cresc anual în medie cu 11,9%. Se manifestă, deci, foarfeca prețurilor, care afectează în mai mică măsură micii producători.

Evoluția prețurilor la mărfurile industriale și la serviciile procurate de către agricultori are o influență decisivă asupra rentabilității întreprinderii agricole, asupra capacității sale de a crea valoare. Nivelul prețurilor ridicate ale *input*-urilor industriale și ale serviciilor utilizate diminuează resursele disponibile pentru dezvoltarea entităților agricole.

De asemenea, se observă un decalaj esențial la aceleași produse și între modificarea prețurilor de vânzare a produselor agricole la producător și cele de consum (prețul pe care îl plătește consumatorul final) (Tab.1).

Din cele prezentate reiese că valoarea adăugată de verigile care nu produc este foarte mare. Spre exemplu, la ouă, care se vând în rețeaua de comerț direct de la producător, valoarea adăugată constituie între 50 și 75%. La celelalte produse, având în vedere că trec prin procesul de procesare și comercializare, decalajul este și mai mare.

Tabelul 1

Decalajele între prețurile medii de vânzare stabilite de producătorii agricoli și prețurile medii de consum la principalele produse de origine vegetală, lei/tonă

Indicatorul	A n u l									
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Bovine										
Prețul producătorilor	6404	7813	5889	7468	10504	10696	9841	16013	16469	14082
Prețul mediu de consum	23910	24450	21920	28340	33380	33390	36290	60240	59920	54760

Porcine										
Prețul producătorilor	13111	12923	9037	13069	19303	16121	15427	27999	26067	25771
Prețul mediu de consum	30030	30390	26080	33940	44430	43220	44420	71570	70510	61430
Păsări										
Prețul producătorilor	13456	12812	12647	14686	16854	14231	17944	21903	18535	20088
Prețul mediu de consum	22410	22330	22820	24990	28790	30580	35900	43310	43730	40750
Lapte										
Prețul producătorilor	1833	1844	2079	2453	2672	2881	3255	3939	3387	3809
Prețul mediu de consum	3610	3840	4440	4860	5070	5770	7650	7750	7850	8090
Ouă alimentare, lei pentru 10 buc.										
Prețul producătorilor	5,26	4,06	5,39	6,73	6,17	6,27	6,28	9,52	6,73	7,17
Prețul mediu de consum	7,94	6,64	8,26	10,67	10,49	10,59	11,86	16,79	12,69	11,39

Sursa: elaborat de autor în baza datelor BNS / www.statistica.md

O asemenea situație avem și în cazul produselor de origine vegetală (Tab.2), decalajele fiind și mai mari. Practic consumatorul plătește un preț de 3-4 ori mai mare decât prețul la care producătorii agricoli își vând produsele lor pe piață.

Tabelul 2

Decalajele între prețurile medii de vânzare stabilite de producătorii agricoli și prețurile medii de consum la principalele produse alimentare, lei/tonă

Indicatorul	A n u l									
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Cartofi										
Prețul producătorilor	1203	1639	2033	1445	1365	2464	2158	2145	2040	2426
Prețul mediu de consum	1920	2790	3820	2770	2970	4980	5370	5440	5482	6340
Tomate										
Prețul producătorilor	916	989	974	983	1476	1183	2413	1971	1528	2503
Prețul mediu de consum	10210	12980	14340	14890	15770	16960	19770	18270	13990	18200
Castraveți										
Prețul producătorilor	1709	1530	1785	2525	2021	2086	3117	3129	2867	3089
Prețul mediu de consum	10830	13550	14830	16090	16910	16960	15850	15630	15200	15770
Ceapă uscată										
Prețul producătorilor	674	984	2720	1851	1473	1859	3032	2238	1842	2735
Prețul mediu de consum	1760	2220	5700	4560	3160	4500	6270	6780	4730	8420
Usturoi uscat										
Prețul producătorilor	3015	2292	7452	8073	9613	9469	12525	8372	10178	16054
Prețul mediu de consum	4970	7140	19370	16280	15710	17630	26050	21160	20750	38310
Varză										
Prețul producătorilor	534	1474	1251	839	1428	1149	2537	1326	1561	2136
Prețul mediu de consum	2050	4070	4330	2360	4080	4540	6450	6150	4100	5710
Morcov										
Prețul producătorilor	689	1130	2031	1303	1380	1447	3285	1984	2531	2542
Prețul mediu de consum	2600	3850	5850	3460	4290	5770	7480	7880	7390	8170
Sfeclă de masă										
Prețul producătorilor	881	1053	1438	1146	1276	1503	1923	1780	1350	2196
Prețul mediu de consum	2210	2770	4450	3220	3590	4690	5720	6730	4420	6640

Sursa: elaborat de autor în baza datelor BNS / www.statistica.md

Se observă un decalaj între evoluția valorii unitare la mărfurile importate și la cele exportate (Fig.3). Astfel, indicii de creștere a valorii unitare a mărfurilor importate depășesc indicii de creștere a valorii unitare a mărfurilor exportate din republică, fapt ce se apreciază ca negativ, indicând fie la o calitate mai redusă a

produselor exportate, fie la o creștere a prețurilor la resursele energetice pe piața mondială, deoarece acestea dețin o pondere importantă în gama produselor importate.

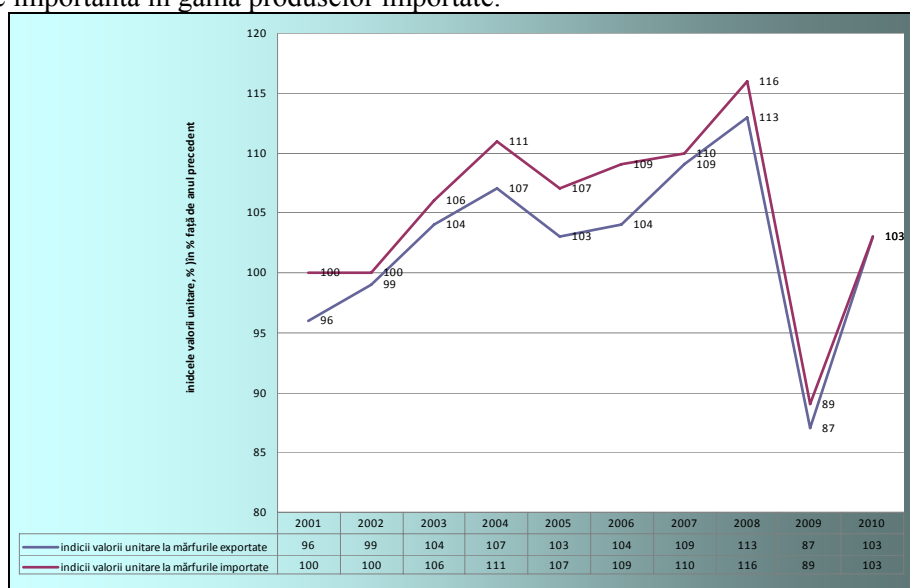

Fig.3. Indicii valorii unitare la mărfurile importate și exportate pentru perioada anilor 2001 – 2011, în % față de anul precedent, anul 2001 = 100 p.p.

Sursa: elaborat de autor în baza datelor BNS / www.statistica.md

Această evoluție a valorii unitare la mărfurile importate este determinată de creșterea prețurilor la gazele naturale, la încălzirea centralizată și la energia electrică (Tab.3).

Tabelul 3

Prețurile medii la unele resurse energetice importate în Republica Moldova în perioada 2001-2011

mii dolari pentru o unitate

Produce	Un. de măs.	A n u l										Ritmul mediu anual de creștere*, %
		2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	
Benzină auto	Mii litri	0,27	0,23	0,26	0,38	0,4	0,47	0,53	0,67	0,48	0,58	1,088
Motorină	Mii tone	236,2	203,6	232,7	336,3	522,8	602,5	673,2	995,3	572,7	731,5	1,133
Păcură	Mii tone	148,2	121,4	127,7	159,8	222,5	300,9	372,7	509,4	343,6	548,3	1,156
Gaz lichefiat	Tone	0,26	0,22	0,26	0,36	0,49	0,58	0,62	0,81	0,48	0,65	1,09
Gaz natural	Mil. m ³	77,67	78,76	71,32	73,56	76,44	133,3	172,9	232,3	263,8	250,1	1,138
Energie electrică	Mil. kw/h	29,0	23,8	22,3	24,7	24,0	25,4	29,8	46,64	52,6	84,74	1,131

Sursa: elaborat de autor în baza datelor B.N.S. / www.statistica.md

Aceste majorări, în paralel cu creșterea prețurilor la serviciile ce țin de asigurarea cu apă potabilă și canalizare au determinat și majorarea costului serviciilor comunale-locative. Astfel, tarifele la serviciile comunale (Fig.4.) au cunoscut o ascensiune semnificativă în ultimii 10 ani, având ca factor de bază creșterea prețurilor la resursele energetice.

* Calculele autorului în baza ritmului de creștere în lanț

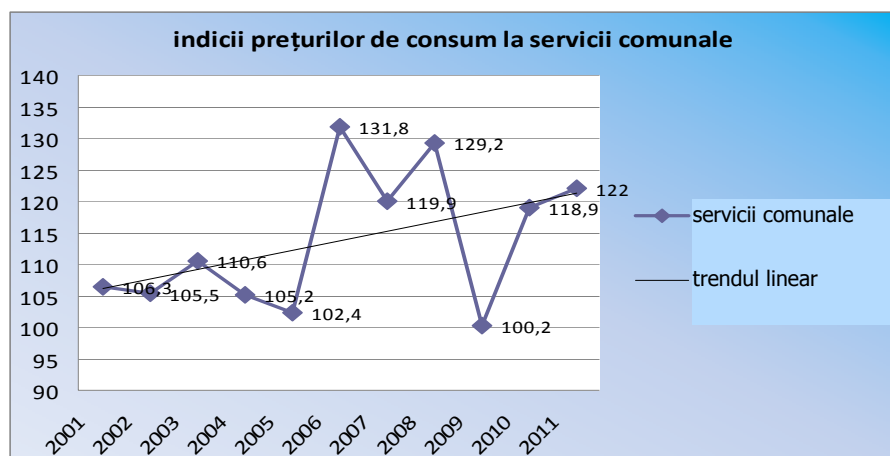

Fig.4. Indicii prețurilor de consum la serviciile comunale pentru perioada anilor 2001-2011, în % față de anul precedent, anul 2001 = 100 p.p.

Sursa: elaborat de autor în baza datelor BNS / www.statistica.md

O contribuție pozitivă la diminuarea intensității creșterii prețurilor de consum a avut-o reglementarea tarifelor la serviciile de sănătate, de comunicații și, începând cu anul 2005, și a tarifelor la transportul de pasageri (Fig.5).

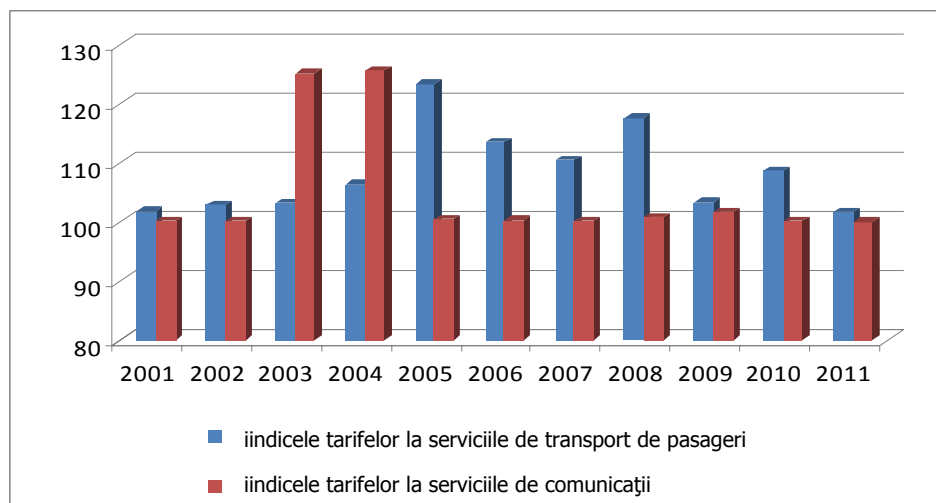

Fig.5. Indicii prețurilor de consum la serviciile de transport și comunicații pentru perioada anilor 2001-2011, în % față de anul precedent, anul 2001 = 100 p.p.

Sursa: elaborat de autor în baza datelor BNS / www.statistica.md

Se poate concluziona că disparitatea prețurilor reprezintă o contradicție caracteristică a sistemului de prețuri în perioada tranziției. Factorii de creștere a prețurilor exercită presiuni asupra elementelor structurale ale acestora, în primul rând asupra costurilor, și ei sunt: creșterea prețurilor la materiile prime, creșterea salariilor în urma reindexărilor solicitate, creșterea costului creditului, creșterea nivelului de impozite și taxe suportate prin costuri sau profit. Aceste influențe, care se exercită din interiorul prețului, prin structura lui, provoacă creșterea nevoilor de resurse financiare ale întreprinderilor, producătorii fiind nevoiți să procedeze la creșterea nivelului prețurilor de vânzare a produselor. Insuficiența resurselor financiare solicitate va impune băncile să majoreze rata dobânzii la credite, ceea ce se va reflecta în majorarea prețului.

Referințe:

1. Anuarul Statistic al Moldovei. - Chișinău, 2011, p.408.
2. Pivodă D. Analiza și actualizarea la inflație. - București: Editura Economică, 2002, p.58.

Prezentat la 05.06.2012